

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Deres ref.: 15/2029-47

Dato: 30.09.2016

Høring – om nye oppgaver til større kommuner

SAFO er en paraplyorganisasjon for Norges Handikapforbund, Norsk Forbund for Utviklingshemmede og Foreningen Norges Døvblinde. SAFO viser til Kommunal og moderniseringsdepartementets høringsbrev av 1.6.16 om nye oppgaver til større kommuner. Vi takker for noe utsetting på høringsfristen.

SAFO har merknader på tre punkter:

1. Generelt om overføring av nye tjenester til kommune
2. SAFO er imot at tilskudd til etablering i egen bolig og tilskudd til tilpasning av bolig ikke legges til kommunene (Notatets punkt 3.5.1).
3. SAFO mener at TT-ordningen, i forbindelse med ansvarsfastsetting, må etableres en kommune- og fylkesovergripende TT-ordning, med nasjonale retningslinjer (Notatets punkt 3.8.1).

1. Generelt om overføring av tjenester overfor mennesker med nedsatt funksjonsevne.

SAFO er skeptisk til å overføre en del oppgaver som gjelder mennesker med nedsatt funksjonsevne over til kommunene. Norge ratifiserte i 2013 FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Videre har vi lovfestet at personer med nedsatt funksjonsevne ikke skal diskrimineres (DTL)

Vi har dessverre mange uheldige erfaringer med kommunenes oppfølging av lover, nasjonale politiske målsettinger, og våre internasjonale forpliktelser.

Ser en på nasjonale statlige tilsyn som har vært gjennomført med omsorgstjenestene, bruken av tvang og makt, barneboliger og avlastningsboliger for barn samt spesialundervisning, vil en finne lovbrudd i det store flertallet av tilsynene, ofte i over 75 prosent av tilfellene.

Få i den kommunale forvaltningen og i kommunens politiske organ er kjent med ulike funksjonsnedsettelse og behov dette utløser. Lokaldemokratiet og lokal forvaltning fungerer trolig bedre overfor store grupper og som i stor grad evner å sine interesser og behov på den lokale politiske dagsorden. Lokallag i våre interessepolitiske organisasjoner vil naturlig nok ha begrenset kompetanse i det å arbeide interessepolitisk. Uavhengig av utviklingen av kommunereformen, vil organisasjonene også i framtiden være svakt rustet for å møte kommunale politiske prioriteringskamper.

Statlig styring sikrer en større likhet i fordelingen av viktige velferdsgoder, ordninger som for personer med nedsatt funksjonsevne er avgjørende for å kunne bo og leve som andre, og å kunne delta i samfunnet. Fordelinger basert på rettigheter er lettere å sikre enn fordelinger overlatt til det lokale selvstyret.

2. Tilskudd til etablering i egen bolig og tilskudd til tilpasning av bolig

Som departementet skriver skal boligpolitikken bidra til egnede boliger for personer med nedsatt funksjonsevne, samt generelt økt tilgjengelighet i boligmassen. Dette er et viktig mål. FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, artikkel 19 pålegger staten å sikre at «at mennesker med nedsatt funksjonsevne har anledning til å velge bosted, og hvor og med hvem de skal bo, på lik linje med andre, og ikke må bo i en bestemt boform». SAFO kan ikke se noen argumentasjon for at dette nås bedre ved å overføre disse to tilskuddene til kommunene. Argumentasjonen er at det blir enklere for *kommunene*.

Mange kommuner er restriktive med hensyn på å legge til rette for at mennesker med store bistandsbehov skal anskaffe sin egen selveide bolig. For eksempel er det få mennesker med utviklingshemning får anledning til å velge hvor og med hvem de vil bo, men henvises til spesielle bofellesskap for mennesker med utviklingshemning.

Kommunene kan være restriktive med å legge til rette for at mennesker med store bistandsbehov får bo for seg selv. Dels kommer dette av tro på stordriftsfordeler i omsorgstjenestene, – en frykter at spredt bosetning av mennesker med bistandsbehov skal fordyre tjenestene. Så lenge mennesker med bistandsbehov bor i barndomshjemmet, vil deres pårørende utøve en vesentlig del av omsorgsoppgavene. Når personer med bistandsbehov flytter ut fra sine barndomshjem, får kommunen en vesentlig økning av kostnadene til omsorgstjenester.

På det boligsosiale området er Husbankens tildeling av midler det som kan ha kontroll på dette feltet. Denne styringen vil ytterligere svekkes ved en overføring av ordningene til kommunene.

Ved overføring av midlene til kommunene, er det ingen garanti for at midlene blir prioritert til beste for gruppene den er ment for. I dagens ordning har ikke kommunen alternative anvendelser av tilskuddsmidler fra Husbanken. Overføring av midlene til rammetilskuddet vil åpne for alternative anvendelser av midlene. Konsekvensen er da at personer med nedsatt funksjonsevne står i fare for både å bli uten økonomisk støtte til å etablere seg på boligmarkedet, og uten mulighet til å bygge om eksisterende bolig. Dette er svært alvorlig.

Fram til 2012 hadde man muligheter til særfradrag for store sykdomsutgifter, - herunder tilpasning til bolig. Denne muligheten ble fjernet, og midler overført til tilskudd til tilpasning av bolig. Å overføre midlene til kommunene skjer nå, selv om kun inntil 10% av boligmassen er tilgjengelige for rullestolbrukere, og problemene derfor vil kunne være store for den enkelte.

Evalueringsrapport av tilskuddet til tilpasning fra 2014 (Proba samfunnsanalyse 2014:14) konkluderer med stor variasjon i hvordan kommunen ivaretar sitt sørge-for-ansvar på det boligsosiale feltet. Husbankens rolle i de nevnte tilskuddene er derfor svært viktig. De sørger for finansiering og kompetanse til hjelp for både enkeltpersoner og kommunene.

Uten en klar individuell rettighet, vil her enkeltpersoner med funksjonsnedsettelse risikere å stå uten nødvendig bistand på boligfeltet.

3. Kollektivtrafikk – om TT-ordningen

Mange med funksjonsnedsettelser har ikke mulighet for å benytte seg av kollektivtransport på grunn av manglende universell utforming. Selv om tilstanden gradvis er blitt bedre, så hjelper det ikke om en er i stand til å komme seg inn på den første bussen, hvis en ikke kommer seg ut av den siste bussen på reisen. Mennesker med utviklingshemning har ofte tilleggsproblemer med å forstå kart og skriftlig informasjon. Mange har orienteringsvansker som gjør dem avhengige av bistand i forbindelse med transport. Alle disse som har behov for det, må inngå i ordningen. Om ansvaret her ligger på fylkes- eller kommunalt nivå, er ikke det viktigste i denne sammenhengen. SAFO mener at TT-ordningen, i forbindelse med ansvarsfastsetting, må etableres en kommune- og fylkesovergripende TT-ordning, med nasjonale retningslinjer.

Følgende krav er viktige til TT-ordningen:

- Tilstrekkelig antall turer til å dekke transportbehovet, og mulighet til å søke ekstra turer.
- Egenbetalingen, må videre tilsvare kollektivtrafikk-pris for tilsvarende strekning.
- Ordningen må kunne brukes i hele landet, i kombinasjon med annen kollektivtrafikk. Ordningen må inkludere ordinær drosje, med mindre det er behov for spesialbil. Personer med behov for spesialbil må inkluderes i ordningen.
- Det må være mulig å benytte TT-ordningen på kort varsel. Ordningen må være fleksibel og sikre muligheten til å leve aktive liv. Det må ikke være krav om samkjøring i ordningen.

Med hilsen
Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner SAFO

Vigdis Endal
Daglig leder